İSLAM KAHRAMANLARI

SERİ 19

SULTAN ALPARSLAN

Kur'an, Sahih Hadisler ve Tarih Kitaplarına Göre Selçuklu Sultanı ve Malazgirt Kahramanı

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

AK (KELANTAN)

quranscience.my

© 2026 M / 1448 H Hj Che Alim Hj Che Haron AK (Kelantan) • quranscience.my • @QuranScienceMY

Bu e-kitap Müslümanlar için ÜCRETSİZDİR — satılması yasaktır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İSLAM KAHRAMANLARI

SERİ 19

SULTAN ALPARSLAN

Kur'an, Sahih Hadisler ve Tarih Kitaplarına Göre Selçuklu Sultanı ve Malazgirt Kahramanı

إِن يَنصُرۡكُمُ ٱللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمۡۖ وَإِن يَخۡذُلۡكُمۡ فَمَن ذَا ٱلَّذِي يَنصُرُكُم مِّنۢ بَعۡدِهِۦۗ وَعَلَى ٱللَّهِ فَلۡيَتَوَكَّلِ ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ١٦٠

"Allah size yardım ederse, sizi yenecek yoktur; eğer sizi yardımsız bırakıverirse, O'ndan başka size yardım edecek kimdir? İnananlar yalnız Allah'a güvensinler."

Âl-i İmrân Sûresi 3:160

HJ CHE ALİM HJ CHE HARON

quranscience.my | @QuranScienceMY

© 2026 M / 1448 H quranscience.my — ücretsiz e-kitap. Satılamaz.

TEŞEKKÜR

Bize yardım ederse kimsenin bizi yenemeyeceğini bildiren Allah'a hamd olsun. Efendimiz Peygamberimiz Muhammed'e ﷺ, onun âline ve ashabına ve onun yolunu güzellikle takip edenlere — bunların arasında Malazgirt kahramanı Sultan Alparslan'a — salât ve selâm olsun.

Bu e-kitap özellikle sevgili eşime ithaf edilmiştir,

ZAHARAH MOHD LATİF;

sevgili çocuklarıma,

MUHAMMAD HAFİZ, NOOR HAZWANİ, ABDUL HAKİM, NOOR HİDAYAH, NOR AQİLA ve **NOR ATİQAH**;

ve damatlarımla gelinlerime,

FAZİLAH, MALEK, HANİN, FAİRİZAL ve **FİRWAN**.

İslam Kahramanları'nın bu on dokuzuncu kitabı, Sultan Alparslan'ın hayatını anlatır: Malazgirt'te savaştan önce kendi kefenini giyen, esir aldığı Bizans imparatorunu affeden, Nizâmiye medreselerini destekleyen ve sonunda bir anlık gururunu itiraf ettikten sonra vefat eden Selçuklu sultanı. Hayatı, abartılı ordu sayıları dahil, kaynakları hakkında dürüstçe anlatılmıştır. Allah bu ilmi faydalı ilim (ilmun yüntefeu bih) kılsın.

BU E-KİTABIN KAPAĞI HAKKINDA

Bu e-kitabın kapağında hiçbir insan veya hayvan tasviri yoktur. Kapakta, bir sonbahar sabahında Doğu Anadolu'daki ***Malazgirt ovası***, uzanıp giden altın renkli kuru otlar ve uzakta karlı ***Süphan Dağı*** görülmektedir.

Bir tepenin üzerinde ***bir Anadolu kalesinin taş surları ve kuleleri*** yükselir; ovada ise sönmüş bir ateşten ince dumanlar çıkan bir ordugâhın ***boş yuvarlak çadırları*** görülür — savaştan sonra terk edilmiş bir karargâhı hatırlatır.

Ön planda, düz bir taşın üzerinde zincir zırhlı ***bir Selçuklu demir miğferi***, ***bir kompozit yay ve oklar***, ***eğri bir kılıç***, ***katlanmış beyaz bir kumaş*** — Alparslan'ın "Öldürülürsem işte kefenim" sözünü hatırlatır — ve savaştan önceki cuma namazının sembolü olan, Selçuklu yıldızlarıyla süslü ***bir seccade*** durur.

Alttaki ***koyu mavi bant***, ***ince altın çizgilerle*** çerçevelenmiştir ve yazarın adını taşır — İslam Kahramanları'nın tüm kapakları uyumlu olsun diye Seri 1'den Seri 18'e kadar olan kapaklarla aynıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

İÇİNDEKİLER

SULTAN ALPARSLAN — *Giriş*
1. ALPARSLAN KİMDİR? — *Tarih ve tabakât kitapları*
2. SELÇUKLULAR: BOZKIRDAN BAĞDAT'A — *İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh*
3. SULTAN OLUŞU — *İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh*
4. NİZÂMÜLMÜLK VE NİZÂMİYE MEDRESELERİ — *İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; Sahîh-i Buhârî 71*
5. ANİ'NİN FETHİ — *İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh*
6. ROMANOS DİOGENES TEHDİDİ — *İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; Bizans kaynakları*
7. BİR FAKİHİN TAVSİYESİ: CUMA GÜNÜ — *İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; Sahîh-i Buhârî 2965*
8. "İŞTE KEFENİM" — *İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; Sahîh-i Buhârî 1*
9. MALAZGİRT MEYDAN MUHAREBESİ — *İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; Bizans kaynakları; Âl-i İmrân Sûresi 3:123*
10. SULTANIN HUZURUNDA İMPARATOR — *İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; Bizans kaynakları*
11. GÜÇ ANINDA AFFETMEK — *Sahîh-i Müslim 2588; Âl-i İmrân Sûresi 3:134*
12. GERÇEK GÜÇ: NEFSE HÂKİM OLMAK — *Sahîh-i Buhârî 6114*
13. ANTLAŞMA VE ROMANOS'UN AKIBETİ — *İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; Bizans kaynakları*
14. ANADOLU'NUN KAPILARI AÇILIYOR — *Tarihî özet*
15. SON: BİR ANLIK GURUR — *İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; Sahîh-i Buhârî 5789; Kasas Sûresi 28:83*
16. MİRASI VE MERV'DEKİ KABRİ — *Özet*
17. ALPARSLAN KISSALARININ KAYNAKLARI — *Tablo*
18. ŞAHSİYETLER, MEKÂNLAR VE KRONOLOJİ — *Tablo*
19. SULTAN ALPARSLAN HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR — *12 soru*
20. DERSLER VE SONUÇ
KAYNAKÇA
DESTEK VE BAĞIŞ

Renk rehberi: yeşil kutu = Kur'an ayeti; altın kutu = hadis; kahverengi kutu = siyer notu (siyer kitaplarının rivayeti); mavi tablo = karşılaştırma. Mavi altı çizili râvi isimlerine tıklayarak sunnah.com'daki râvi sayfasına gidebilirsiniz.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SULTAN ALPARSLAN

Hicrî 463 yılının Zilkade ayında bir cuma günü (Ağustos 1071), Doğu Anadolu'daki Malazgirt ovasında bir sultan beyazlar giydi ve ordusuna şöyle dedi: ***"Öldürülürsem işte kefenim."*** Karşısında, bizzat İmparator Romanos IV Diogenes'in komuta ettiği çok daha büyük bir Bizans ordusu duruyordu. Akşama doğru imparator esir düşmüştü — ve sultan onu affetti.

O sultan, Türkçede "yiğit aslan" anlamına gelen ***Alparslan***'dı; Büyük Selçuklu Devleti'nin ikinci sultanı (hicrî 455–465 / miladî 1063–1072). Malazgirt zaferi Anadolu'nun kapılarını Müslümanlara açtı; veziri Nizâmülmülk ise meşhur Nizâmiye medreselerini kurdu. Fakat kendi gücüyle bir an övündükten sonra, bir esirin elinde ansızın vefat etti.

Bu e-kitap, ***İslam Kahramanları*** serisinin on dokuzuncu kitabıdır. Alparslan'ın hayatı tarih kitaplarından, özellikle İbnü'l-Esîr'in el-Kâmil'i ve İbnü'l-Cevzî'nin el-Muntazam'ından, ayrıca bazı ayrıntıları doğrulayan Bizans kaynaklarından gelir. Her kıssanın kaynağı ve derecesi — abartılı ordu sayıları dahil — dürüstçe belirtilmiş ve dersleri Kur'an'a ve sahih hadislere dayandırılmıştır.

Alparslan'ın hikâyesi; Allah'a dayanan bir cesaretin, güç anındaki affın ve bir anlık gururun bir kahramanın sonu olabileceğine dair bir uyarının hikâyesidir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ALPARSLAN KİMDİR?

Asıl adı ***Muhammed b. Dâvûd Çağrı Bey b. Mîkâil b. Selçuk***'tur. Hicrî 420 (miladî 1029) civarında doğdu. Babası ***Çağrı Bey*** ve amcası ***Tuğrul Bey***, Büyük Selçuklu Devleti'nin kurucularıdır.

Babasının vefatından sonra Alparslan Horasan'ı yönetti. Tuğrul Bey hicrî 455'te çocuksuz vefat edince Alparslan bütün Selçuklu ülkesinin sultanı oldu.

ADI VE LAKAPLARI

AD / LAKAP	AÇIKLAMA
Muhammed b. Dâvûd	Asıl adı
Alparslan	Türkçe: "yiğit aslan"
Ebû Şücâ	Künyesi: "cesaretin babası"
Adudüddevle	Abbâsî halifesinin verdiği unvan
Selçuklu Sultanı	Büyük Selçuklu Devleti'nin ikinci sultanı

ALINACAK DERSLER

Heybetli bir isim yetmez; birini kahraman yapan, ameli ve ahlâkıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SELÇUKLULAR: BOZKIRDAN BAĞDAT'A

TARİHÎ NOT: SELÇUKLULARIN YÜKSELİŞİ

Selçuklular, hicrî 4. asırda Müslüman olan, Orta Asya bozkırlarından bir Oğuz Türk boyudur. Tuğrul Bey ve Çağrı Bey önderliğinde Dandanakan'da (431) Gazneliler'i yendiler ve Horasan'a hâkim oldular.

Hicrî 447'de Tuğrul Bey Bağdat'a girdi ve Abbâsî halifesini Büveyhîlerin tahakkümünden kurtardı. O günden sonra Selçuklu sultanı halifenin koruyucusu ve Sünnî İslam dünyasının başlıca gücü oldu.

Rivayetin derecesi: İbnü'l-Esîr'in el-Kâmil'i gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre sahih bir senet olmadan rivayet edilmiştir. Kıssa meşhurdur ve tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam.

Orta Asya'da — Kuteybe b. Müslim döneminde fethedilen bölgede (Seri 18) — yeni Müslüman olmuş bir boy, artık Bağdat'taki halifenin koruyucusu olmuştu.

ALINACAK DERSLER

Allah İslam ile dilediğini aziz kılar. Bir zamanlar İslam dünyasının kıyısındaki bir kavim onun savunucusu oldu.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SULTAN OLUŞU

TARİHÎ NOT: İLK İMTİHAN

Hicrî 455'te (miladî 1063) Alparslan sultan oldu. Hemen tahtı talep eden akrabası ***Kutalmış***'ın muhalefetiyle karşılaştı. Hicrî 456'da Kutalmış'ın ordusu Rey yakınlarında yenildi ve Kutalmış öldü.

Alparslan ardından ülkeyi, veziri ***Nizâmülmülk*** ile birlikte Horasan'dan Irak'a kadar birleştirdi.

Rivayetin derecesi: İbnü'l-Esîr'in el-Kâmil'i gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre sahih bir senet olmadan rivayet edilmiştir. Kıssa meşhurdur ve tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh.

ALINACAK DERSLER

İç ayrılık her liderin ilk imtihanıdır. Ümmetin gücü birlikle başlar.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

NİZÂMÜLMÜLK VE NİZÂMİYE MEDRESELERİ

TARİHÎ NOT: İLMİ İNŞA EDEN VEZİR

Alparslan'ın veziri ***Nizâmülmülk et-Tûsî***, İslam tarihinin en büyük devlet adamlarından biridir. Sultanın desteğiyle büyük şehirlerde bir ***Nizâmiye medreseleri*** ağı kurdu. Bağdat Nizâmiyesi ***hicrî 459***'da (miladî 1067) açıldı.

Bu medreseler öğrencilere eğitim, barınak ve burs sağlıyordu. Daha sonra Bağdat Nizâmiyesi'nde ders veren âlimler arasında ***İmam Gazzâlî*** ve Ebû İshak eş-Şîrâzî vardır.

Rivayetin derecesi: İbnü'l-Esîr'in el-Kâmil'i gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre sahih bir senet olmadan rivayet edilmiştir. Kıssa meşhurdur ve tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam.

İlmi inşa etmek, Allah'ın dilediği hayrın alametidir:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 71

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ، قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ يُونُسَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، قَالَ قَالَ حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ، خَطِيبًا يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم يَقُولُ " مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ، وَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ وَاللَّهُ يُعْطِي، وَلَنْ تَزَالَ هَذِهِ الأُمَّةُ قَائِمَةً عَلَى أَمْرِ اللَّهِ لاَ يَضُرُّهُمْ مَنْ خَالَفَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ ".

TERCÜME:

Humeyd b. Abdurrahman şöyle dedi: Muâviye'yi hutbe verirken şöyle derken işittim: Nebî'nin ﷺ şöyle buyurduğunu işittim: ***"Allah kimin hayrını dilerse onu dinde fakih kılar.*** Ben ancak dağıtıcıyım; veren Allah'tır. Bu ümmet, Allah'ın emri gelinceye kadar Allah'ın emri üzere dimdik kalacak; onlara muhalefet edenler onlara zarar veremeyecektir."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Saîd b. Ufeyr ← Abdullah b. Vehb ← Yûnus b. Yezîd ← İbn Şihâb ez-Zührî ← Humeyd b. Abdurrahman ← Muâviye b. Ebû Süfyân رضي الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-İlm, Hadis No. 71.
DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.
Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:71

ALINACAK DERSLER

Kılıç sınırı korur, ilim ise ümmeti korur. Nizâmiye'nin mirası birçok zaferden daha uzun yaşadı.

ANİ'NİN FETHİ

TARİHÎ NOT: BİN KİLİSELİ ŞEHİR

Hicrî 456'da (miladî 1064) Alparslan Kafkasya'ya yürüdü ve o sırada Bizans idaresindeki eski Ermeni başkenti, kiliseleriyle meşhur ***Ani***'yi fethetti. Ani'nin fethi Alparslan'ı bütün İslam dünyasında tanıttı ve halife ona tebrik mektubu gönderdi.

Rivayetin derecesi: İbnü'l-Esîr'in el-Kâmil'i gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre sahih bir senet olmadan rivayet edilmiştir. Kıssa meşhurdur ve tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam.

ALINACAK DERSLER

İlk başarılar bir emanettir, övünme sebebi değil. Her zafer Allah'tandır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ROMANOS DİOGENES TEHDİDİ

TARİHÎ NOT: KONSTANTİNOPOLİS'TEN BÜYÜK BİR ORDU

Hicrî 463'te (miladî 1071) Bizans İmparatoru ***Romanos IV Diogenes***, Müslümanları Anadolu ve Ermenistan'dan çıkarmaya kararlı, çok büyük bir orduyla doğuya yürüdü. Alparslan o sırada Suriye seferindeydi; küçük bir kuvvetle derhal geri döndü.

İbnü'l-Esîr, Alparslan'ın yanında sadece yaklaşık ***15.000*** kişi bulunduğunu, Romanos'un ordusunun ise 200.000 veya daha fazla olduğunu söyler. Modern tarihçiler Bizans rakamını abartılı bulur; tahminleri kabaca 40.000 ile 70.000 arasıdır. Yine de bütün kaynaklar Bizans ordusunun çok daha büyük olduğunda hemfikirdir.

Rivayetin derecesi: Olay, Müslüman ve Bizans kaynaklarına göre sabittir; ordu sayıları farklıdır ve çoğu zaman abartılıdır.

KAYNAK:
İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; Mikhail Attaleiates, Historia; modern tarih çalışmaları.

Alparslan'ın önce barış teklif ettiği, fakat Romanos'un bunu kibirle reddettiği rivayet edilir.

ALINACAK DERSLER

Daima barışı öne alın; fakat düşman reddederse hazırlanın ve Allah'a tevekkül edin.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

BİR FAKİHİN TAVSİYESİ: CUMA GÜNÜ

TARİHÎ NOT: DUA VAKTİNİ BEKLEMEK

İbnü'l-Esîr'e göre Alparslan'ın fakihi ve imamı ***Ebû Nasr Muhammed b. Abdülmelik el-Buhârî el-Hanefî*** ona şöyle tavsiyede bulundu: "Sen Allah'ın dini için savaşıyorsun; Allah'ın bu zaferi senin adına yazmış olmasını umarım. Onlarla cuma günü, hatiplerin minberlerde mücahidlerin zaferi için dua ettiği saatte karşılaş."

Bunun üzerine Alparslan cuma vaktine kadar bekledi ve savaştan önce ordusuyla birlikte namaz kıldı.

Rivayetin derecesi: İbnü'l-Esîr'in el-Kâmil'i gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre sahih bir senet olmadan rivayet edilmiştir. Kıssa meşhurdur ve tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam.

Savaştan önce uygun vakti beklemek Resûlullah'ın ﷺ sünnetidir:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 2965

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو، حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ، عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ، عَنْ سَالِمٍ أَبِي النَّضْرِ، مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ وَكَانَ كَاتِبًا لَهُ قَالَ كَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى - رضى الله عنهما - فَقَرَأْتُهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فِي بَعْضِ أَيَّامِهِ الَّتِي لَقِيَ فِيهَا انْتَظَرَ حَتَّى مَالَتِ الشَّمْسُ. ثُمَّ قَامَ فِي النَّاسِ قَالَ " أَيُّهَا النَّاسُ، لاَ تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ، وَسَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ، فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا، وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلاَلِ السُّيُوفِ، ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ وَمُجْرِيَ السَّحَابِ وَهَازِمَ الأَحْزَابِ، اهْزِمْهُمْ وَانْصُرْنَا عَلَيْهِمْ ".

TERCÜME:
Sâlim Ebü'n-Nadr şöyle dedi: Abdullah b. Ebû Evfâ ona (Ömer b. Ubeydullah'a) bir mektup yazdı, ben de onu okudum: Resûlullah ﷺ düşmanla karşılaştığı bazı günlerde güneş batıya meyledinceye kadar beklerdi. Sonra insanların arasında kalkıp şöyle buyurdu: ***"Ey insanlar! Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyin, Allah'tan âfiyet isteyin. Fakat onlarla karşılaştığınızda sabredin ve bilin ki cennet kılıçların gölgesi altındadır."*** Sonra şöyle dua etti: "Ey Kitab'ı indiren, bulutları yürüten ve düşman toplulukları bozguna uğratan Allah'ım! Onları bozguna uğrat ve onlara karşı bize yardım et."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Abdullah b. Muhammed el-Müsnedî ← Muâviye b. Amr ← Ebû İshak el-Fezârî ← Mûsâ b. Ukbe ← Sâlim Ebü'n-Nadr ← Abdullah b. Ebû Evfâ رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Cihâd ve's-Siyer, Hadis No. 2965.
DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.
Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:2965

ALINACAK DERSLER

Akıllı bir lider âlimlerin tavsiyesini dinler. Namaz ve dua savaşın eklentisi değil, gücünün kaynağıdır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

"İŞTE KEFENİM"

TARİHÎ NOT: BEYAZ ELBİSELER

İbnü'l-Esîr, savaştan önce Alparslan'ın namaz kıldığını, ağladığını ve dua ettiğini, ordusunun da onunla birlikte ağladığını rivayet eder. Sonra yayını ve oklarını bırakıp kılıç ve mızrak aldı, ***beyaz elbiseler*** giydi ve ***hanût*** (ölülere sürülen koku) süründü ve şöyle dedi: ***"Öldürülürsem işte kefenim."***

Ordusuna, dönmek isteyenin dönebileceğini, çünkü burada emreden bir sultanın da emredilen bir sultanın da olmadığını — kendisinin de onlardan biri olduğunu — söyledi.

Rivayetin derecesi: İbnü'l-Esîr'in el-Kâmil'i gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre sahih bir senet olmadan rivayet edilmiştir. Kıssa meşhurdur ve tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam.

Şehadete hazırlanmak samimi bir niyeti gösterir. Resûlullah ﷺ şöyle buyurmuştur:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 1

حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : حَدَّثَنَا سُفْيَانُ ، قَالَ : حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْأَنْصَارِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيُّ ، أَنَّهُ سَمِعَ عَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ اللَّيْثِيَّ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى الْمِنْبَرِ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ : " إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ إِلَى امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا، فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ

TERCÜME:

Ömer b. el-Hattâb minberde şöyle dedi: Resûlullah'ın ﷺ şöyle buyurduğunu işittim: ***"Ameller ancak niyetlere göredir ve herkese ancak niyet ettiği vardır.*** Kimin hicreti elde edeceği bir dünyalık veya evleneceği bir kadın için olursa, onun hicreti de hicret ettiği şeye göredir."

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): el-Humeydî Abdullah b. ez-Zübeyr ← Süfyân b. Uyeyne ← Yahyâ b. Saîd el-Ensârî ← Muhammed b. İbrâhim et-Teymî ← Alkame b. Vakkâs el-Leysî ← Ömer b. el-Hattâb رضي الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü Bed'i'l-Vahy, Hadis No. 1.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:1

ALINACAK DERSLER

Askerleriyle birlikte ölmeye hazır bir lider, sadece emirle değil örnek olarak önderlik eder. Amelin değerini niyet belirler.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

MALAZGİRT MEYDAN MUHAREBESİ

TARİHÎ NOT: 26 AĞUSTOS 1071

Savaş, hicrî 463 yılı Zilkade ayında bir cuma günü (26 Ağustos 1071) yapıldı. Selçuklu süvarileri atlı okçu taktiğini kullandı: saldırıp kaçıyormuş gibi geri çekilmek, sonra kuşatmak. Akşama doğru Romanos ordusuna karargâha çekilme emri verdi; fakat emir yanlış anlaşıldı ve Romanos'un siyasî rakibi ***Andronikos Dukas*** komutasındaki artçı birlikler meydanı terk etti.

Bizans ordusu dağıldı; Romanos yaralanıp esir alındı. Savaşta bizzat bulunan Mikhail Attaleiates gibi Bizans kaynakları da iç ihanetin yenilgiye katkıda bulunduğunu kabul eder.

Rivayetin derecesi: Malazgirt zaferi ve Romanos'un esir alınması, Müslüman ve Bizans kaynaklarına göre sabittir.

KAYNAK:
İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; Mikhail Attaleiates, Historia.

Küçük bir kuvvetin zaferi, Allah'ın Bedir'deki yardımını hatırlatır:

ÂL-İ İMRÂN SÛRESİ 3:123

وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ ٱللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنتُمْ أَذِلَّةٌ ۖ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢٣﴾

And olsun ki, siz düşkün bir durumda iken, Bedir'de, Allah size yardım etmişti; Allah'tan sakının ki şükredebilesiniz.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/3:123

ALINACAK DERSLER

Zaferi sayı belirlemez. Birlik ve itaat küçük bir kuvveti güçlendirir; ayrılık büyük bir orduyu zayıflatır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SULTANIN HUZURUNDA İMPARATOR

TARİHÎ NOT: MEŞHUR BİR KONUŞMA

Romanos, Alparslan'ın huzuruna getirildiğinde sultan ona sordu: "Ben senin esirin olsaydım ne yapardın?" Romanos dürüstçe ona kötülük edebileceğini söyledi. Sultan sordu: "Peki sana ne yapacağımı düşünüyorsun?" Romanos cevap verdi: "Ya beni öldürürsün, ya ülkende teşhir edersin, ya da — en uzak ihtimal — affedip fidye alırsın."

Alparslan, "Affetmekten ve fidye almaktan başka bir niyetim yok" dedi. Ardından Romanos'a hürmetle davrandı, onu yanına oturttu ve birkaç gün sonra serbest bıraktı.

Rivayetin derecesi: Konuşmanın ayrıntıları Müslüman tarihçilerden gelir; Romanos'a gösterilen cömert muamele Bizans kaynaklarınca da doğrulanır.

KAYNAK:
İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam; Mikhail Attaleiates, Historia.

ALINACAK DERSLER

Bir insanın asaleti, en çok düşmanına güç yetirdiği anda görünür.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

GÜÇ ANINDA AFFETMEK

Alparslan kendisini yok etmeye gelen imparatordan intikam alabilirdi, fakat affetmeyi seçti. Kur'an öfkesini yenen ve affedenleri över:

ÂL-İ İMRÂN SÛRESİ 3:134

ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ فِي ٱلسَّرَّآءِ وَٱلضَّرَّآءِ وَٱلْكَٰظِمِينَ ٱلْغَيْظَ وَٱلْعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِ ۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٣٤﴾

Onlar bollukta ve darlıkta sarfederler, öfkelerini yenerler, insanların kusurlarını affederler. Allah iyilik yapanları sever.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/3:134

Resûlullah ﷺ da affın izzeti artırdığını müjdelemiştir:

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2588

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، وَابْنُ، حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ " مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ " .

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'nin rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Sadaka maldan bir şey eksiltmez. Allah, affeden bir kulun ancak izzetini artırır. Allah için alçakgönüllü olanı da Allah mutlaka yükseltir."***

SENED İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahyâ b. Eyyûb, Kuteybe b. Saîd ve Ali b. Hucr ← İsmâil b. Ca'fer ← el-Alâ b. Abdurrahman ← Abdurrahman b. Ya'kûb ← Ebû Hüreyre رضي الله عنه.

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Birr ve's-Sıla ve'l-Âdâb, Hadis No. 2588.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Buhârî'den sonra en sahih hadis kitabı olan Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:2588

ALINACAK DERSLER

Af zayıflık değildir. Karşılık vermeye gücü yettiği hâlde affetmeyi seçene Allah'ın eklediği bir izzettir.

GERÇEK GÜÇ: NEFSE HÂKİM OLMAK

Çağının en büyük imparatorunu henüz yenmiş bir sultanın öfkelenmek ve intikam almak için her türlü sebebi vardı. Fakat Resûlullah'ın ﷺ öğrettiği gibi gerçek güç, insanın kendine hâkim olmasıdır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 6114

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ـ رضى الله عنه ـ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ " لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرَعَةِ، إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ ".

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'nin rivayet ettiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: ***"Güçlü kimse, güreşte rakibini yenen değildir; güçlü kimse ancak öfke anında kendine hâkim olandır."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Abdullah b. Yûsuf et-Tinnîsî ← Mâlik b. Enes ← İbn Şihâb ez-Zührî ← Saîd b. el-Müseyyeb ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Edeb, Hadis No. 6114.

DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:6114

ALINACAK DERSLER

Savaş meydanında kazanmak, kendi nefsine karşı kazanmaktan kolaydır. Alparslan Malazgirt'te ikisini de kazandı.

ANTLAŞMA VE ROMANOS'UN AKIBETİ

TARİHÎ NOT: SAVAŞTAN SONRA BARIŞ

İbnü'l-Esîr'e göre Alparslan, Romanos'u büyük bir fidye, yıllık vergi, Bizans topraklarındaki bütün Müslüman esirlerin serbest bırakılması ve bir barış antlaşması şartıyla serbest bıraktı. Sultan imparatoru bir fersah uğurladı ve onu evine götürmeleri için muhafızlar verdi.

Fakat Romanos döndüğünde Dukas taraftarları Konstantinopolis'te tahtı ele geçirmişti. Romanos yenildi, kendi tarafınca gözlerine mil çekildi ve kısa süre sonra öldü (1072). İç düşmanları ona, kendisini savaş meydanında yenen düşmandan daha zalimce davrandı.

Rivayetin derecesi: Romanos'un serbest bırakılması ve sonraki akıbeti Müslüman ve Bizans kaynaklarına göre sabittir; fidye miktarı kaynaklara göre farklıdır.

KAYNAK:
İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; Mikhail Attaleiates, Historia; Mikhail Psellos, Khronographia.

ALINACAK DERSLER

Tarihin bu ironisi, ahlâk asaletinin bir düşmandan, zulmün ise kendi tarafından gelebileceğini öğretir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ANADOLU'NUN KAPILARI AÇILIYOR

TARİHÎ NOT: MALAZGİRT'TEN OSMANLI'YA

Malazgirt'ten sonra Bizans'ın doğudaki savunması çöktü ve Müslüman Türk boyları Anadolu'ya yerleşmeye başladı. Birkaç yıl içinde, bir zamanlar Alparslan'a karşı çıkan akrabanın oğlu ***Süleyman b. Kutalmış***, önce İznik, sonra Konya başkentli ***Anadolu Selçuklu Devleti***'ni kurdu.

İki asır sonra bu Anadolu'dan, ileride ***Osmanlı Devleti*** olacak küçük bir beylik doğdu — Seri 25: Osman Gazi'de anlatılacak hikâye. Bu yüzden Malazgirt çoğu zaman "Anadolu'nun kapısı" diye anılır.

Rivayetin derecesi: İbnü'l-Esîr'in el-Kâmil'i gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre sahih bir senet olmadan rivayet edilmiştir. Kıssa meşhurdur ve tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; modern tarih çalışmaları.

ALINACAK DERSLER

Samimi bir zafer, asırlık bir tarihin yolunu açabilir. Bir insanın amelinin etkisi ancak o gittikten sonra görülebilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SON: BİR ANLIK GURUR

TARİHÎ NOT: CEYHUN KIYISINDA

Hicrî 465'te (miladî 1072) Alparslan çok büyük bir orduyla Mâverâünnehir'e yürüdü. Bir kale alındı ve komutanı ***Yûsuf el-Hârizmî*** huzuruna getirildi. Yûsuf küstahça konuşunca sultan onun çözülmesini emretti ve onu bizzat okla vurmak istedi — usta bir okçuydu — fakat oku ıskaladı. Yûsuf atılıp onu bıçakla yaraladı. Sultan birkaç gün sonra, kırklı yaşlarında vefat etti.

İbnü'l-Esîr, Alparslan'ın vefatından önceki şu sözlerini kaydeder: "Hiçbir düşmanla, ona karşı Allah'tan yardım istemeden karşılaşmadım. Fakat dün bir tepeye çıkıp büyük ordumu gördüm ve içimden: Ben dünyanın hükümdarıyım, kimse beni yenemez, dedim. Allah da beni yaratıklarının en zayıfıyla âciz bıraktı."

Rivayetin derecesi: İbnü'l-Esîr'in el-Kâmil'i gibi tarih kitaplarında, hadis âlimlerinin ölçülerine göre sahih bir senet olmadan rivayet edilmiştir. Kıssa meşhurdur ve tarih olarak kabul edilir, ancak sahih bir hadis gibi delil olarak kullanılamaz.

KAYNAK:
İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh; İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam.

Resûlullah ﷺ kendini beğenen kimseye karşı uyarmıştır:

HADİS — SAHÎH-İ BUHÂRÎ, NO. 5789

حَدَّثَنَا آدَمُ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ، قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ، يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ ـ أَوْ قَالَ أَبُو الْقَاسِمِ ـ صلى الله عليه وسلم " بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي فِي حُلَّةٍ، تُعْجِبُهُ نَفْسُهُ مُرَجَّلٌ جُمَّتُهُ، إِذْ خَسَفَ اللَّهُ بِهِ، فَهْوَ يَتَجَلْجَلُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ".

TERCÜME:

Ebû Hüreyre şöyle dedi: Nebî ﷺ — veya Ebü'l-Kâsım ﷺ — şöyle buyurdu: ***"Bir adam güzel bir elbise içinde, kendini beğenmiş, saçlarını taramış hâlde yürürken Allah onu yere batırdı; o, kıyamet gününe kadar yerin içinde çalkalanıp duracaktır."***

SENED İmam Buhârî'nin rivayet zinciri (talebeden hocaya): Âdem b. Ebû İyâs ← Şu'be b. el-Haccâc ← Muhammed b. Ziyâd ← Ebû Hüreyre رضي الله عنه.

KAYNAK: İmam Buhârî, Sahîh-i Buhârî, Kitâbü'l-Libâs, Hadis No. 5789.
DERECE: SAHİH — hadis âlimlerinin ittifakıyla Kur'an'dan sonra en sahih kitap olan Sahîh-i Buhârî'de yer alır.
Kaynak: https://sunnah.com/bukhari:5789

Allah ahiret yurdunu, yeryüzünde büyüklük taslamayanlara hazırlamıştır:

KASAS SÛRESİ 28:83

تِلْكَ ٱلدَّارُ ٱلْـَٔاخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا ۚ وَٱلْعَـٰقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾

Bu ahiret yurdunu, yeryüzünde böbürlenmeyi ve bozgunculuğu istemeyen kimselere veririz. Sonuç Allah'a karşı gelmekten sakınanlarındır.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/28:83

ALINACAK DERSLER

Malazgirt'i Allah'a tevekkülle kazanan bir kahraman, hayatının sonunda bir anlık gururun düşüş getirebileceğini fark etti. Kendi itirafı, hikâyesinin en kıymetli dersidir.

MİRASI VE MERV'DEKİ KABRİ

Alparslan, babası Çağrı Bey'in yanına, ***Merv***'e defnedildi. Yerine, Nizâmülmülk ile birlikte Selçuklu Devleti'ni gücünün zirvesine taşıyan oğlu ***Melikşah*** geçti.

KAYNAK NOTU: KABRİNDEKİ SÖZ

Edeb ve tarih kitaplarında Alparslan'ın kabriyle ilişkilendirilen şu söz meşhurdur: "Ey Alparslan'ın göklere yükselen azametini görenler! Merv'e gelin de onu toprağın altında görün." Bu sözün asıl kaynağı ve gerçekten kabrine kazınıp kazınmadığı belirsizdir; fakat manası bir hatırlatma olarak doğrudur.

Rivayetin derecesi: Meşhurdur; asıl kaynağı belirsizdir.

KAYNAK:
Sonraki edeb ve tarih kitapları.

ALPARSLAN'IN VASIFLARI VE ŞAHSİYETİ

VASIF	HAYATINDAN ÖRNEK
Cesur ve Allah'a tevekkül eden	Büyük bir orduya küçük bir kuvvetle karşı koyması
Âlimleri dinleyen	Fakihinin tavsiyesiyle cumayı beklemesi
Samimi ve fedakâr	"İşte kefenim"
Güç anında affeden	Romanos'u hürmetle serbest bırakması
İlmi destekleyen	Nizâmiye medreseleri
Kayabilen bir insan	Vefatından önceki bir anlık gurur

ALINACAK DERSLER

Dünyevî güç toprağın altında biter; kalıcı olan, geride bırakılan amel, ilim ve ahlâktır.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ALPARSLAN KISSALARININ KAYNAKLARI

Bu tablo her kıssanın kaynağını ve derecesini özetler; böylece okuyucu sahih olanı sadece meşhur olandan ayırabilir.

KISSA	KAYNAK	DERECE
Selçukluların yükselişi; Tuğrul Bağdat'ta (447)	İbnü'l-Esîr; İbnü'l-Cevzî	Tarih
Nizâmiye medresesi (459)	İbnü'l-Esîr; İbnü'l-Cevzî	Tarih
Dinde fakih olmak	Sahîh-i Buhârî 71	Sahih
Ani'nin fethi (456)	İbnü'l-Esîr	Tarih
Malazgirt'teki ordu sayıları	İbnü'l-Esîr; Bizans kaynakları	Farklı; abartılı
Cuma günü savaşma tavsiyesi	İbnü'l-Esîr	Tarih
Güneşin meyletmesini beklemek	Sahîh-i Buhârî 2965	Sahih
"İşte kefenim"	İbnü'l-Esîr	Tarih
Ameller niyetlere göredir	Sahîh-i Buhârî 1	Sahih
Zafer ve Romanos'un esareti	İbnü'l-Esîr; Attaleiates	Sabit
Sultan ile imparatorun konuşması	İbnü'l-Esîr; İbnü'l-Cevzî	Tarih
Af izzeti artırır	Sahîh-i Müslim 2588	Sahih
Güçlü kimse öfkesine hâkim olandır	Sahîh-i Buhârî 6114	Sahih
Yûsuf el-Hârizmî'nin elinde vefatı (465)	İbnü'l-Esîr	Tarih
Kendini beğenen adam	Sahîh-i Buhârî 5789	Sahih
Merv'deki kabirde söz	Sonraki edeb kitapları	Meşhur; kaynağı belirsiz

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

ŞAHSİYETLER, MEKÂNLAR VE KRONOLOJİ

ŞAHSİYET	ROLÜ
Tuğrul Bey	Amcası; Bağdat'a giren Selçuklu kurucusu
Çağrı Bey	Alparslan'ın babası; Horasan hükümdarı
Nizâmülmülk	Vezir; Nizâmiye medreselerinin kurucusu
Ebû Nasr el-Buhârî el-Hanefî	Cuma günü savaşmayı tavsiye eden fakih
Romanos IV Diogenes	Esir alınıp affedilen Bizans imparatoru
Andronikos Dukas	Meydanı terk eden Bizans komutanı
Yûsuf el-Hârizmî	Alparslan'ı yaralayan kale komutanı
Melikşah	Alparslan'ın oğlu ve halefi

MEKÂN	OLAY
Bağdat	Hilafet merkezi; Nizâmiye medresesi
Rey	Kutalmış'ın yenilgisi (456)
Ani	Fethi (456)
Malazgirt	Meşhur meydan muharebesi (463)
Mâverâünnehir	Son sefer ve vefat yeri (465)
Merv	Kabrinin bulunduğu yer

YIL (HİCRÎ)	OLAY
± 420	Alparslan'ın doğumu
447	Tuğrul Bey Bağdat'a girer
455	Alparslan sultan olur
456	Kutalmış'ın yenilgisi; Ani'nin fethi
459	Bağdat Nizâmiyesi açılır
463	Malazgirt Meydan Muharebesi (Ağustos 1071)
465	Mâverâünnehir'de vefatı; Merv'e defni

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

SULTAN ALPARSLAN HAKKINDA SIK SORULAN SORULAR

Bu bölüm Sultan Alparslan hakkında sık sorulan sorulara cevap verir. Cevaplar kısadır; ayrıntılar önceki bölümlerdedir.

1. ALPARSLAN KİMDİR?

Büyük Selçuklu Devleti'nin ikinci sultanı (hicrî 455–465) ve Malazgirt'in galibi.

2. ALPARSLAN ADI NE ANLAMA GELİR?

Türkçede "yiğit aslan" demektir. Asıl adı Muhammed'dir.

3. NİZÂMÜLMÜLK KİMDİR?

Nizâmiye medreseleri ağını kuran Alparslan'ın veziri.

4. MALAZGİRT MEYDAN MUHAREBESİ NE ZAMAN YAPILDI?

Hicrî 463 Zilkade ayında bir cuma günü (26 Ağustos 1071).

5. İKİ ORDU NE KADAR BÜYÜKTÜ?

Kaynaklar farklıdır; İbnü'l-Esîr yaklaşık 15.000 Müslüman der, Bizans rakamları ise abartılıdır. Kesin olan, Bizans ordusunun çok daha büyük olduğudur.

6. NEDEN CUMA GÜNÜ SAVAŞTI?

Fakihinin tavsiyesiyle, İslam dünyasındaki hatiplerin dualarına denk gelmesi için.

7. "İŞTE KEFENİM" SÖZÜ NE DEMEKTİR?

Şehadete hazır olarak beyaz elbiseler giydi ve ölülere sürülen koku süründü.

8. ROMANOS'A NE OLDU?

Esir alındı, affedildi ve serbest bırakıldı; fakat sonra kendi tarafınca gözlerine mil çekildi.

9. MALAZGİRT'İN SONUCU NE OLDU?

Anadolu Müslümanlara açıldı; Anadolu Selçukluları ve ardından Osmanlılar doğdu.

10. ALPARSLAN NASIL VEFAT ETTİ?

Hicrî 465'te bir esir olan Yûsuf el-Hârizmî tarafından bıçaklandı.

11. MEŞHUR SON SÖZLERİ NEDİR?

Bir an ordusuyla övündüğünü, Allah'ın da onu yaratıklarının en zayıfıyla âciz bıraktığını itiraf etti.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

12. HAYATINDAN ÇIKAN EN BÜYÜK DERS NEDİR?

Zafer Allah'tandır; af yüceltir; gurur ise bir anlık bile olsa düşürebilir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DERSLER VE SONUÇ

Alparslan'ın hikâyesi, savaştan önce kendi kefenini giyen bir sultanla başlar ve bir anlık gururun onu düşürdüğünü itiraf etmesiyle biter. İkisinin arasında Anadolu'nun kapıları açıldı ve ilim medreseleri kuruldu.

DERS	ALPARSLAN KISSASINDAN
Zafer Allah'tandır	Âl-i İmrân 3:160; 3:123
İlmi inşa etmek	Nizâmiye medreseleri; Sahîh-i Buhârî 71
Âlimleri dinlemek	Cuma günü; Sahîh-i Buhârî 2965
İhlâs ve fedakârlık	"İşte kefenim"; Sahîh-i Buhârî 1
Güç anında affetmek	Romanos; Sahîh-i Müslim 2588; Âl-i İmrân 3:134
Öfkeye hâkim olmak	Sahîh-i Buhârî 6114
Gururun tehlikesi	Son sözleri; Sahîh-i Buhârî 5789
Ahiret alçakgönüllülerindir	Kasas 28:83

Alparslan'ın tevekkülüne, cesaretine ve affına uyalım; hayatının sonundaki itirafından da ibret alalım.

İnşallah İslam Kahramanları serisi bir başka İslam kahramanının hikâyesiyle devam edecektir.

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

KAYNAKÇA

KUR'AN VE TEFSİR

Kur'ân-ı Kerîm, Osmanî hat ve Diyanet İşleri Başkanlığı meali. https://quran.com

İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm (Âl-i İmrân 3:123, 3:134, 3:160; Kasas 28:83).

HADİS

Sahîh-i Buhârî 1, 71, 2965, 5789, 6114. https://sunnah.com/bukhari

Sahîh-i Müslim 2588. https://sunnah.com/muslim

İbn Hacer el-Askalânî, Fethu'l-Bârî; Nevevî, Şerhu Sahîhi Müslim.

TARİH VE TABAKÂT KİTAPLARI

İbnü'l-Esîr, el-Kâmil fi't-târîh (hicrî 455–465 yılları olayları).

İbnü'l-Cevzî, el-Muntazam fî târîhi'l-mülûk ve'l-ümem.

Zehebî, Siyeru a'lâmi'n-nübelâ (Alparslan biyografisi).

Mikhail Attaleiates, Historia (Malazgirt'in Bizanslı görgü tanığı).

Mikhail Psellos, Khronographia.

Wikipedia, "Alp Arslan" ve "Battle of Manzikert". https://en.wikipedia.org/wiki/Alp_Arslan

QURANSCİENCE.MY'DEKİ İLGİLİ SERİLER

İslam Kahramanları, Seri 1: Hamza b. Abdülmuttalib'den Seri 18: Kuteybe b. Müslim'e kadar. https://quranscience.my/#pahlawan

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir

DESTEK VE BAĞIŞ

Bu e-kitap Müslümanlar için **tamamen ücretsiz** yayımlanmıştır ve **kesinlikle satılamaz**. Araştırma masraflarına, quranscience.my sitesinin barındırma giderlerine ve yeni e-kitapların yayımına destek olmak için yapılacak bağışlar memnuniyetle karşılanır — ancak **zorunlu değildir**. Allah her bağışı sadaka-i câriye olarak kabul etsin.

BAKARA SÛRESİ 2:261

مَّثَلُ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمۡوَٰلَهُمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنۢبَتَتۡ سَبۡعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنۢبُلَةٖ مِّاْئَةُ حَبَّةٖۗ وَٱللَّهُ يُضَٰعِفُ لِمَن يَشَآءُۚ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ٢٦١

Mallarını Allah yolunda sarfedenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın lütfü geniştir, O her şeyi bilendir.

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/2:261

SEBE SÛRESİ 34:39

قُلۡ إِنَّ رَبِّي يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ وَيَقۡدِرُ لَهُۥۚ وَمَآ أَنفَقۡتُم مِّن شَيۡءٖ فَهُوَ يُخۡلِفُهُۥۖ وَهُوَ خَيۡرُ ٱلرَّٰزِقِينَ ٣٩

De ki: "Doğrusu Rabbim, kullarından dilediğinin rızkını hem genişletir ve hem de ona daraltıp bir ölçüye göre verir; sarfettiğiniz herhangi bir şeyin yerine O daha iyisini koyar, çünkü O rızık verenlerin en hayırlısıdır."

Meal: Diyanet İşleri Başkanlığı — quran.com/34:39

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 2588

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، وَابْنُ، حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - وَهُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلاَّ عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه, Resûlullah'tan ﷺ rivayet edildiğine göre şöyle buyurdu: "Sadaka maldan bir şey eksiltmez. Allah affeden kulun ancak izzetini artırır. Allah için alçakgönüllü olanı da Allah mutlaka yükseltir."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Birr ve's-Sıla ve'l-Âdâb, affetmeye ve tevazua teşvik bâbı, Hadis No. 2588.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:2588

HADİS — SAHÎH-İ MÜSLİM, NO. 1631

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ، وَقُتَيْبَةُ، - يَعْنِي ابْنَ سَعِيدٍ - وَابْنُ حُجْرٍ قَالُوا حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، - هُوَ ابْنُ جَعْفَرٍ - عَنِ الْعَلاَءِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم قَالَ « إِذَا مَاتَ الإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلاَثَةٍ إِلاَّ مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ».

TERCÜME:

Ebû Hüreyre'den رضى الله عنه rivayet edildiğine göre Resûlullah ﷺ şöyle buyurdu: "İnsan ölünce ameli kesilir; ancak üç şey müstesnadır: sadaka-i câriye, faydalanılan ilim ya da kendisine dua eden salih evlat."

SENED: İmam Müslim'in rivayet zinciri (talebeden hocaya): Yahya b. Ayyub, Qutaibah b. Sa'id ve 'Ali b. Hujr ← Isma'il b. Ja'far ← al-'Ala' b. 'Abdurrahmân ← babası 'Abdurrahmân b. Ya'qub ← Ebû Hüreyre رضى الله عنه .

KAYNAK: İmam Müslim, Sahîh-i Müslim, Kitâbü'l-Vasiyye, insana ölümünden sonra ulaşan sevap bâbı, Hadis No. 1631.

DERECE: SAHİH — Sahîh-i Müslim'de yer alır.

Kaynak: https://sunnah.com/muslim:1631

CEZÂKUMULLÂHU HAYRAN KESÎRÂ

Bağış yapmak için yukarıdaki QR kodunu (DuitNow) okutun.

BAĞIŞ YAP

Uluslararası bağışçılar: BAĞIŞ YAP düğmesine tıklayın ya da şu adresi ziyaret edin: paypal.me/quranscience

© 2026 M / 1448 H Tüm hakları saklıdır Hj Che Alim Hj Che Haron — Müslümanlar için ücretsizdir